

«ΕΥΘΕ ΕΥΣ» ΟΕΑΙ ΟΘΟ ΑΙ ΠΙ ΧΑ ΕΥΘΑΥΣ ΥΕΕΙ ΕΙ ΥΟΙ Τ ΑΑΙ ΑΟΕΕΑΕΟΕ ΑΑΕΕΑΙ ΟΘΟΑΘΟ

Τ. ε. ε. Θυνησέ ΑΕΙ ΕΑΙ ΟΙ Α

Ευθαυσηναί οεοοοε εεει ααδ αεαααί εγνηί υί
οαδύο εί νοεοοοό

Ευθαυς υεεί εί υοί τ ααί αρεί α ααεεαί οθεαί οαεαο ι δι αεαί αεαδαιυί
αεθεί α, αρευθευ ευθαυς υεεί εί ααευθευ ευθαυς οδοοεαδύο ι αί αί
υοί τ ααί αδεεαευε ααεεαί οθου αί εαί ι αο ααααί ι ανηεα εεδαο. Αοε
ι ανηεαί εί ααυουί α ααευθευ ααί α ι δι ευευι αααααυ ευθαυς
οδοοεαδύο α·ι υί α·αυ οαδύουε αρεεαοαδαα ααρευευου ι αί αί αεδαα,
νηευοουδι αεοο εεεεί εε ι αρεεεααδαα αεθε- αεθεί αί αευη αεεααοεαί
Αί εηαε ααί α Οα%εδ – Οίτ αεί αεοαδύι αα «ευθαυς» υοί τ εί ε ι αί αί
αοαεααί υεε υοί τ ηοοί ι δι αευου ηαααί αί εαί ι. XVIII ε. οαδοα οαδύο
εεεί εί αα αοε υεε υοί τ ηοοί ααεεευυ αί εοοο ι αί αί αεαδαυί αεθε-
αεθεί α αί εαί ι ααεεαί οθοαδύι α ε·%υε αοδοεα ααοαααί. Αεδι ε XVIII ε.
ααουί αα (1703- α.) ι εδι ο- εαεί αεοαδύο οαδαυί αί ευ·ο·ι
ε· α·υευουί υί ι αουεαανυί αα, ηεαεθεεε ευθαυσααδ ·ς αεαυί α υοί τ η
αί εοοααί εαευί, ααοεα υεααδαεί εοδαί υί α ηε%εί εαοεοε ι ανηεαί ε
οαοαεεααδύι αεααδααί. Ι υί ααε ευθαααε ευθαυς υεεί εί υοί τ ααί αρεί
ερεεεααοεαί ι εοί οδοοεαδαιυί αδαηυί αα αδ ευε ι εεεθεαδαεί, ε·ι ο·α·ι
αί αεί ι ε- αεί τ οαρεααδαυί ααδαεαυουί α αευί εαεααί. Αεδι ε ερεεε·α·
εαδύοεαί ι εοί οδοοεαδαιυί ααηυί αοο ε·ι α·υευαυ ευθαυς υεεί εί
υοί τ ααί αδεεαευε οααεί ααευθευ ευθαυς οδοοεαδύο ι αί αί οεαεε αα αοε
αα%αυυεαα ααεεαί οθουοδύοαδ¹...

Ευθαυς οαδύου εεεί εί εί εαευί οααί οο ι αρεεεεί αα, υοί τ ηοοί
ουί ευ οααεί οαεοί ι αεηαδύι αα εα%εθε ι ανοαααααυ αδοαί εί αευευε,
υοί τ αδαοευευε υεηί ααεοευεαδ ορθεοοδοεοί (1953- 1955- αε.), αί υί
ααρεηυί αα 1956- αευευ ευθαυς υεεί εί υοί τ ααί αρεί αί πι α αοαευί

¹ Кыргыз элинин этногенезине токтолушкан изилд· ч·Ул·рд·Ун к· з караштары т· м· нк·У чыгармалардан караныз: **Епoй deу Eeдa. NNΘ**, Oдoй cа, 1984, T. I, 47, 50. а; Eаdааа I, **Еппeааi аaоaеe** i аcаeи iтoй iтoй аi eуo Aг eпaеeеo e oуi u-Θaг nеeо eeдaeçi a//Aг i di nυ yoi e·aneг eпoй dee eeдaeçneг aг i адi аa, Oдoй cа, 1989, 8, 22. а.

eëei eé nãnnëý •oë•ðÙë•í (TKAЭЭ, 1959:T.3). Aí ððí í í eí aëýëÙé, òaðÙòÙé- ýòí í eí aëýëÙé æáí à eéí àãenoeëaeÙé eçëëã•ë•ðÁÚí æÙéÙí òÙãÙ àçÙðéÙ í àçãëëããë éÙðãÙç ýëeí eí ýòí eëãéÙé ààðàòÙ æá æí é àããáí àá àí Úí ýòí í ñòóé eóðàí Úí à eëðãáí eí í í í í áí òàððeí eí àeðë, Áí ðãáí ðãóé ÀçýëýÙé (ÒÙðòÙë Ñëãéðëëë) òaðÙòÙé ýòí í ñòóé òí í òí ðãáí òóðãáí àÙãáÚí è•ðñ•ò•ò (Дебел, 1957:67,71). Í í í áí eí eá ðãããíÚí à eëðãáí éÙðãÙçããðãáÚí àí ððí í í eí aëýëÙé, eðãáí eí eí aëýëÙé è•ðñ•òí •ë•ðÚ Í ððí ÀçýëýÙé eáçãé, •çããé æ. á. eáëëòàðãã eáðãããáí àá, ÒÙðòÙë Ñëãéðëëë ýëããðãã æãéÙí àÙãáÚí í àãéÙí ààðñã, eéí àãenoeëãéÙé æáí à ýòí í eí aëýëÙé eçëëã•ë•ð àeãðãáÚí òëëãëë æáí à ñãëòòóó í àãáí eýòÙ áí þí ÷ à ÒÙðòÙë Ñëãéðé ýëããðë, àí Úí e÷eí áí •çã•÷• àeòãééÙéòàð ì áí áí áí eáí í è•í ñãí àããáí ýòí eëãéÙé àãéëáí ÙðòãðãáÚí eçëí eãããðëãð. Í Úí àãé í àãéÙí àðòàð æãéãÙçããáí ýí ññ, àeðë- àeðë í áí áí à÷Ùé Úí à•øé•í, òaðÙòÙé- í àãáí eé í Úí •çã•áÚí áÙÙí à•é àeð eàòàð ýòí í eí aëýëÙé è•ðÚí Ùðò•ðã• ÷ããÙéã. Í àðãðeãéãÙé æáí à ðóóéé í àãáí eýòòããÙ í àðãéëãéããðãã •ëÙé eí þó, æãð- ñóóãã ñÙéÙí óó, Ùëë•í ÚÚ òí þ, eãéÙ% àãðÚÚ ñãëòòãðÙí àá æáí à ðð òÙðãáÚÚ ÙðÚí - æÙðÚí àãðãã, ÷ãðãã æÙðãÙçÙãã, Ùë- òëðëëë÷eãeí àá eí eáí í áí í áóþì àãðÚí àá, í óçýãééÙé ÷Ùðãðì àeãðÙ í áí áí ññí àí òàðÚí àá æ.á.ò.ñ. àëãðãã àãéëáí Ùðëáí òãðì eí àãðãããë è•í ò•ã•í í éðí ðóóéòãðãÙ eëðãeçÙãã áí eí ò. Í Úí àãáí òÙðeããð ÒÙðòÙë Ñëãéðãããë òÙðë ýòí í ñòí ðó í áí áí éÙðãÙç ýëeí eí eóðàí Úí àããÙ àeð eàòàð óðóóéóé ýòí í eí àãðãeí àëëãéÙðòãðÙ, àëãðãáÚí ýòí í áí àðëëãéÙé àãéëáí ÙðòãðãáÚí éÙã•ë•éó.

ÒÙðòÙë Ñëãéðëëë òÙðë ýëããðë í áí áí éÙðãÙç ýëeí eí òaðÙòÙé àeðëí àeãeí, ýòí eëãéÙé òaðÙòòããÙ í àãáí eéÚÚ áóeãeòãðãáÚí eàòãðÙí à eëðãáí òëëãëë- eéí àãenoeëãéÙé eçëëã•ë•ð àá àãéáí ààðãð. È•ðÚí ÙëòÚÚ òëë÷•é Á. Í. Þí óñãéëãã •çÚí Úí eçëëã•ë•ðÚí Úí í àòÙéæãñÚí àá æãëí Ù éÙðãÙç òëëë àçÙðéÙ ÉÙðãÙçñòãáí àÙí ÷ãëòãðeí áí òÙðeããðÙ òóðãáí, ÒÙðòÙë Ñëãéðãã, ò.ã. Í í í áí é ÀeòãéÙ òãðãí òà eãéÙí òáí àãáí àããáí æÙéÙí òÙéëà eáëñã (Юнусалиев, 1956:19,45), Í. Á. Áãñeãeí à àeòãé æáí à éÙðãÙç òëëããðeí eí æãéÙí àÙãáÚí è•ðã•çÚí, àëãðããÙ •çÚí ÷• «éÙðãÙç- éÙí ÷ãé» òí áóí à àeðëéòëðãáí (Баскаков, 1960:185). Àë ýí è È.Á. Áãòí áí í á éÙðãÙç æáí à àeòãé òëëããðeí eí æãéÙí àÙãáÚí /àãðòãí éÙ àeðëí àëãë/ òÙðeí eí àeýãã í¼ ÷ã÷eãë àãí àãéãeëééó (Батманов, 1959:90).

Àð òÙðãáÚÚ áóeãeòãðãã è•ðñ•òÙë•í éÙðãÙçããðãáÚí òããeí à àãéëáí Ùðëáí í àãéÙí àðòãðãáÚí æÙéÙí àÙñÙ, éÙðãÙç ýòí í ñóí óí eóðàí Úí à àãéÙðéÙ éÙðãÙç óðóóeããðÙ í àeáí àããáí ÒÙðòÙë Ñëãéðãããë óðóóeããðãáí òÙçÙëã•í eí í í í í áí òeí eãòÙðeáí àÙãáÚí eããeñeç àãëëëããðãð. ÁÙãÚí éÚ eÚí à•áÚ éÙðãÙç òããáí óó÷eããðÙí Úí àðãñÚí àá àá, áóé í àñãeá òãeãø æãðãòí àãáí àÙãáÚí 1994- æÙéÙ Àëøéãé øããðÙí àá

«ΕΥΘΕ ΕΥÇ» ΟΕΑΙ ΟΘΟ ΑΓ Π Γ ΧΑ ΕΥΘΑΟΥÇ ΥΕΕΙ ΕΓ
ΥΟΓ Γ ΑΑΓ ΑΘΕΕΑΕΟΕ ΑΑΕΕΑΓ ΟΘΟΑΘΟ

•οε•δύεα•ί εύδαυç υέει έί γοΓΓαί άοεεάευέ αεί ά γοΓΓί αάί έέ
Γ δΓ οάηηεί ά άδΓ άεαί γε άδαευέ έέει έέ έί Γ οάδαΓ οέυΓ υΓ
Γ άάδθεάεάάδυ υδάηάοδύ (Κυργызы, 1996). Οάδυό έέει έί άάε άεέεάύ
Οάεόυέάδ Γ άΓ άΓ έάάυέ άέυΓ άάΓ Γ υΓ άάέ αέυέυΓ ουέ, άάΓ άάει άεγέυέ
οέαι υθόάδάάάυ άάέυδέυ αεί ά άçυδέυ εύδαυçάάδáy Γ •ç άδ
γοΓΓαί άοεεάευέ άάέεάΓ υθόάδύ έ•δñ•ούε•ί Γ άάέυΓ άόάδάά οάέάΓ
αέυάυçύά• έ•ί•έ έ•δñ•ο•ο. ΆάΓ άάει άεγέυέ οέαι υθόάδάά οάδύουέ
αάçΓ άεάδάάΓ άέυδΓ άέάΓ υΓ, οάδύοά άΓ έοΓ •οε•ί Γ έόγέάδ α•ί υΓ ά•
έΓ Γ έδάοόύ Γ άάέυΓ άόάδ αέ έ άΓ έηΓ άά, άεάδ εύδαυç υέει έί
γοΓΓαί άçέΓ άάε Γ δΓ άέάΓ άεάδ άΓ πΓ ÷ά οάδύουέ αάçΓ άεάδάά
έάçάάοΓ άάάΓ άΓ θόόέοάδáy οΓ έόέοάθ.

«Ευθε ευç» οέαι υθύΓ άεά+έυ άάδñέγñ XIV εύέυΓ άά οάάΓ άυέ
«Π άΓ ύ- Θέ» («Π άΓ ύ άέΓ άηόεγñυΓ υΓ οάδύου» 1271- 1368- αε.) εύοάέ
άόέάάυΓ άά άάçυέάάΓ. Οάδύουέ αάçΓ άάά: «Οçέέέόçέçέ (εύδαυçάάδ)
•çá•δύΓ υΓ ούΓ εύ οάάει, ΟάΓ ύ αάδέΓ άΓ (εύοάέέυέ) έάέάάΓ εύδθ εύçáy
Οñυ αέάέοάδέΓ ά οόδΓ οθέά ÷υάυθέάΓ άυέοάδύΓ άΓ άάθόάθ. Γ
θΓ Γ άόέοάΓ •çύε•δύΓ υΓ αάδέΓ οθόέ Γ άάΓ έάά (εύδθ εύç) άάθάθ,-
άάΓ άάθέέάθ (Κычанов, 1963:59). Εύοάέάυ άάθέάδάάΓ Γ ΓΓΓ έ
οάΓ άάδύΓ υΓ άέΓ άηόεγñυΓ ά άδΓ άέάΓ οάδύοάάυ οέαι υθόυ, έ•Γ ÷ύέ
Γ έοΓ οθόόέάδ άΓ έηάέέέ εύδαυçάάδάά οέάθάέύ άάΓ γñάΓ οάθάθ. Π.Α.
çόάάάέΓ έçέέá•ñύá• «Π άΓ ύ- ΘέΓ έί » γñέέ δάάάέόέγέάδύΓ άά εύδθ
εύçáy άάθόάΓ εύ άάθάάάΓ «οάΓ ύ (εύοάέ) αάδέΓ άΓ («ΟάΓ ύ- άέ) άάάΓ
έάΓ δΓ άέέόδέΓ Γ δάοΓ άά «Γ Γ - άέ» («άέάά αάδέΓ άΓ ») έάΓ δΓ άέέόέ
όόδάάΓ άυάυΓ έ•δñ•çύΓ, εύδαυçάάδáy άέά+έυ Γ άέάΓ έ οέαι υθόυΓ
έέέέΓ έέ άάδñέγέάδύΓ άά •çá•δύά• ό÷όδáy, Γ όδóΓ έόηó όΓ όόόέάάΓ άυάυΓ
αάçάθ (Зуев, 1960:104).

Άδάά Γ άδñ άόέάέοάδύΓ άά «εύδθ εύç» οέαι υθύΓ υΓ άάθέάΓ οάδύ
XY έ. άγáυ – XVI έ. άάθύΓ άά άάέάέηέç άάδΓ δ οάδáyάΓ άΓ έθόάέάάΓ
«Θάάάάδάθ άέ- άδδáέ» («δύέθ•δáy ΓñάΓ αέυδáηñ») αάçΓ áñυΓ άά
άάδέέάθ. Á.Á. ΆάδóοΓ εύάάóΓ έ•δñ•ούñύ άΓ πΓ ÷ά «Θάάάάδάθ άέ- άδδáέ»,
ΟέόάάέέέέΓ •çύ οάδáyάΓ άΓ (1394- 1449) αά άΓ υΓ çáΓ άΓ υΓ άά (XV έ.)
αάçυέάάΓ αεί ά άέçáά οΓ έόέ αάδóΓ άέ έάέάάΓ «Οάδθέ- έ άδáá- έ οέóñ»
 («δ•δó οέóñóóΓ οάδύου») γΓ άάάέΓ έί εύñέάδóυέάάΓ γδέέΓ έ•ύδΓ•ñύ
άΓ έοΓ γñάΓ οάέέΓ άó (Бартольд, 1963:Т.1.105-106, Т. 2, ч.2, 141, 142). Άόέ
έέόάΓ οά οέαι υθόάάυ Γ έόγ Γ άóç- οάΓ άυΓ çáΓ άΓ υΓ άΓ Γ έ¼ αέυέ •οε•ί ά•Γ
έέέέΓ άΓ έάó άάέó. ΆΓ άά Γ Γ /Γ /άΓ έ άάθέάδóó÷óñó ΕεύοάΓ άυ Οóδ έάΓ
ΟάθέάóΓ οΓ έόέ οάέέάέάάάΓ άά, Γ ΓάΓ έ γέει άΓ εύδθ εύç άέδ αάέέá, Γ όç
όóέ γέει ÷έ οάδáy έá έá+υΓ έόóóέóθάθ. ΈέέέΓ εύδθ εύçáy όóέóΓ ááδυ
εύδαυç, άέ γΓ έ Γ όç όóέáóέó Γ όç όóέ άΓ έóΓ έάέύθάθ (Шаджарат ал-
трак, ИУА: №5176:284). Γ υΓ άά εύδαυç γέει έί •έύá•δύΓ•ί άέυΓ ááΓ,

æàðäúí ðàñì èé óèàì ùðú «èùðé èùç» æàí à «í òóç óóè» óðóóéóé á•èùì Ù æ•í Ùí ä• ñ•ç æùùí æàðàò.

Óèàì ùðòúí ýèéí ÷è ààðèàí òú XV ààòí ðó Ì èðòí í ààóí (1498- æ. •èä•í) «Ðàóçàò àñ- ñàòà Õè ñèðàò àè- àí àèéà àà- è- ì óéóé àà- è- óóèàòà» («Ì àèààì ààðèàðäúí, Ì ààùðæàðäúí æàí à òàèèòàðäèí •ì Ùð àáyí ààðúí æàçóóàààù òàçàèùèòúí ààè•àñù») ýì àààéí àà èàçààðò. Àí àààù Ì ààèùì àòàðð XVI èùèùì àúí Ì ðòí ñóí àààù òùçùèä•í «Áàààèè àð- òàààðèò» àòóóò àð èàí ààé òàðùòúé èèòàí òàðäàí è• ùèèä•í æùéí àèèà òí èóáò Ì àí àí èèðàèçèèèàí. «Ðàóçàò àñ- ñàòààà» èùðäùçààð èùñèà÷à Ì ùí ààé àáyí ààèàò: «Èùðäùçààð æàðààáí àéì àèòà èàèè è•í, àèàð Ì ðí è ýèèè áùùí ä•é ààòùðäàí òí Ì èí ðàí æàðàðàð. Àèðí è èùðäùçààðäù àñ/ðàð/àáí àðàðàð. Èùðèùç àààáí ñ•çàùí òùùí àùðì •ñù ààèèèèùù. «Èùðäùç» Ì Ì àí è òèèèí àà «èùðé æèàèò» àààáí àè àèèèèðàò (Ì èðòí í ä, ÈÓÄ: 5176). Àèðí è èí è æàçì àí ùí ÷àðèí àà «èùðé èùç» àáí Ì àáí è èèðàèçèèèàí. Àè ýì è áóé Ì ààèùì àò Áàààèè àð- òàààðèòòà èùðé æèàèò (ýðèàé) ýì àñ, èùðé èùç àáí æàçùèèàí (Караев, 1994:60). Áóé óèàì ùðòàð àçùðèù èùðäùç ýèéí èí «èùðé èùç» àáí ààéí àèýèùè óèàì ùðúí à ñ•çì • - ñ•ç ààè èàèàò.

Òàðùò áóèàèòàðúí àààù ààèùðèù æàí à àçùðèù èùðäùçààðäàí æàçùèèùí àèùí àáí «èùðé èùç» óèàì ùðúí ùí ààðèàí òàððúí àí, àèàðàààù óèàì ùðòùè ýèàì àí òòàð èí Ì Ì áóé- ñàýñèé ðàðòòàðäà èàðàòà •çà•ðùèí èàèèàí àèàè ààèèèèèèèè. Èùòàé æàçì àñù «P àí ù- Øèí èí » àèàà÷èù ðàààèòèýèàðúí àààù «òàèàà æàðèí àí » èàèèèèèè èùðé èùç, èèèè èè ðàààèòèýñùí àà «èùòàèèèè èùçààð» àáí àáyí ààèà, Ì Ì àí èñòàí àúí çàì àí ùí àààù àðàà- Ì àðñè ààòí ðèí ðóí àà àèàð «Ì Ì àí è èùçààðúí à » àèèàí ùðèàí. Ì ùí ààé Ì ààèùì àòàðð óèàì ùðòààù àèðùì òùùí àùðì •è•ð •ç Ì àçàèèèí ààèè ñàýñèé èùðàààèèè ààð èèèí, àí àààù è•ç èàðàí àùñùç æàðäèèèè èùòàé æàí à àðäà, Ì àðñè áóèàèòàðúí àààù áóé óèàì ùðòàðäúí •ç•àù, èùðäùç ýèéí àà ñàèòàèùí èàèèèè «èùðé èùç» óèàì ùðúí ùí Ì ààèçèí àà àí èóðó, àèàðàààù Ì ààèùì àòàðð àèð æàðäàí àèùí àáí àùàí, àààðúí àí Ì òðòí àèð ýèà ýèàà òèàðàèùù ðàñì èé òùùí ùèò•í Ì àèàà àí èàí í áóáóí è•ðä•ç•ò. Ààèùðèù æàí à èèèèè èè Ì àçàèèèèèèè óèàì ùðòàðäààù áóé Ì èòí ðòóèòàð èçèèè•÷ùè•ðàùí è•ùèùí •çùí• áóðòí èàèèèè. Áàèèèèèè àáí ààé, èùðäùç ýèéí èí ýòí Ì àáí àòèèèèèèè ààèèèè ùðòàðúí à àòàèùí èçèèè•• æùðäùçä•í Ñ.Ì. Áàðàì çí í èùðäùç ýèéí èí «èùðé èùç» óèàì ùðúí àààù Ì ààèçàè ñðæàò, ààèùðèù èùðäùçààðäúí óèàì ùðúí àààù ððààèòèýèèèè Ì Ì òèààè àèùí æùðä•í àùàí æàçàò (Абрамзон, 1977:157,158). Ààòùðòúí ààèèèèèè èçèèè••÷ùí Á. Øí òò •ç Ì àçàèèèèèè àà ààè óòóé Ì èòí ðòóèòàðäà òáyí ùí «èùðé èùç» óèàì ùðúí ùí •ç•àùí òùçùèèèèè Ì èóýèàð æ•í àáí à àèòùèèèè Ì àáí èñèç ñ•çà•ð, àèðí è óèàì ùðòúí •çù àèà- òí Ì æàí à àí èñàé èùðäùçààðúí ùí

«ΕΥΘΕ ΕΥΣ» ΟΕΑΙ ΟΘΟΥ ΑΓ Π Ι ΧΑ ΕΥΘΑΟΥΣ ΥΕΕΙ ΕΙ
ΥΟΓΙ Τ ΑΑΓ ΑΘΕΕΑΕΟΥΕ ΑΑΕΕΑΙ ΟΘΟΑΘΟΥ

άαθθαί εϋ άεθεί άεαεί ε•θñ•ò•ò άάαί ί έεθεάε άεθεάί (Шотт, No:3034).
Άοε άαθάα όί εϋεεί θεñòαθ θ. Ν. Εεί άο ί άί άί Ν. Β. Νάθί άαόί
εçεεά••ε•θϋί γñεά άεñάε άί εί ò. Άεαθ ί υί άάε άάί άεçυòαθ: «Άεθε-
άεθεί άί άεϋñ οóθάάί άεί άεòαθάάαϋ, ÷í¼- ÷í¼ òϋθάϋϋ γοί ί ñοóε
οί ί όί θαόί άðáñυί άά άεθ γεά γοί ί άάί άòεεάεϋε όεαί υòòυί ί εθί ø
άαθθεάί òαθυί υί εάçεάεθε, •ç ί άçáεεάάθεί άά άεαθάυί άεθ áϋϋί áϋ
òϋçá•ί áϋáϋί άά εί ί ñί εεάαòεγ άεί έοί άά άί εάί ί άóεòαθυί γñεάθεθάò.
Άεαθάυί òαθυòυε òάάαϋθεαθϋ á•εϋί ϋί εάòεθòε, άεθί ε όί εϋεεί θάί άó
ί εθί θòóεαθ ί óθóί έó άί εάί ί άεθάεεòε òáñòυεòáεò άάί á άε άεθεί άεε
εάί άάε ñί òεάεαϋε •ί ϋáϋϋ άáñεϋ=ϋί άά άί εάί ί άóαóί άί υεθί ί άί
ί ϋί εϋί áϋε òϋç•ò» (Этническая, 1977:8). Υοί ί άί εγέυεϋε άóε óáεòυεαθ
òαθυòυε άάί á áçυòεϋ ί áçáεεάáθάá «εϋθáϋç» άάάάί άεθάάε άòáεϋθòá
άί εάί ί άάί á •çϋε•θϋί ϋί εάεεί ÷ϋáϋθòαθυί ί εθί ø άάί άάεί άεγέυεϋε
óεαί υθòαθ ί άί άί òϋθϋί áϋθá•ί γέε γοί ί ñοóί, άεθ ί áçáεεάáθάá άεθ γεά
γέε òϋçá•ί áϋáϋί á.á. áεαθάυί γοί ί γαθί ñοί όί άεθεί άεαεί άάεεεάáθá.

Άάί άάεί άεγέυεϋε όεαί υθòαθάááϋ εϋθáϋç γέεεί εί òάáεί εεεεò••á•,
γοί ί άάί άòεεáεϋε άάεεάί υθòαθ ÷ááϋεáϋθυεάί «εϋθε εϋç»
óεαί υòυί άááϋ •ç•εòϋε ί ί òεάááθάá όί εóáóθááε òáεάί ί áϋáϋϋϋϋ òáεάί
εϋεϋί áò. Óεαί υθòυί áεθáεóó άάί áçñεί á όί έοί εάί ί άί, άί ááϋϋ γ¼ γñεε
ί áçáεεάááε òááεòεγί ϋ άεϋί áϋθá•ί òí òáί áεε- άάί υááðáϋε ί ί òεá,
ááεϋθεϋ εί ί ί άί áó áááί ááðáϋί εòεá άί εάί ί ί εóί εί άεγέυεϋε- εóεϋòóε
òϋθϋί ϋεò•θϋί•ί ί áεáá άί εάί ί áóαóί ε•ò•áϋç. Í θί ί áóεαί òαθυòυε
άεçί áεáðáá ί ááεϋί áòαðááί ááεϋθεϋ εϋθáϋç óθóóεáθυί áá áεί εε-
θί òáί áεε, άί υί ε=εί áá «εòεá» άί εί ί εóεϋòóε ε•ç εáðáθòáðáϋί
εçááθεί έεεεò••, ί áñáεáί εί ÷á÷εεεθεί á í¼ ί áòυεάεáðáϋ ááðáò.
Εϋòáε áóεáεòáθϋ ááεϋθεϋ εϋθáϋç óθóóεáθϋ ί άί άί ί áçáεεάáθ άάί á
γοί εεáεϋε òáεòáθ γοί ί ñοί θαόί άðáñυί άά •çϋε•θϋί ϋί εάεεί
÷ϋáϋθòαθυί áð εáί ááε άάί υááðεáðáá ááεεάί υθòυòυθεάί, ί εòòεε-
θί òáί áεε óεαί υθòáðáϋί άί εάί ί áóαóί εáááðεáεó. Άεαθάá ί εñáε εáòαθϋ
•çϋε•θϋί ϋί òϋί εϋ òάáεί εαθϋθεϋθááί ÷ϋááðυθεάί ááεϋθεϋ òϋθε άάί á
òáεá (θί áóç ί áóç) óθóóεáθϋ υί óεαί υθòáθϋ γñεáθεεáò. Οϋθε
óθóóεáθϋ áááϋ εáðυθεϋθáá άά εòεá άί εάί ί εóεϋòóε òϋθϋί ϋεò•θϋί
áεεáεθεθεάί εϋòáε ί ááεϋί áòαðϋί, áðáá- ί áðñε άάί á ááðί ί áεϋε
áóεáεοáð áá ááεáί ááθáò. Í εñáεϋ Νεðεγέυεϋε Ι εòáεε (XII ε.) òϋθεò•ðáϋί
VI εϋεϋί áááϋ ááñυί áεóóεáθϋ á•ί ϋί á•áϋ áεεáεθϋñϋί á•, áεáðáϋ «εòεá
ί εθί ø áεϋθεϋ÷» ááθòáί áϋθá•ί áϋáϋ òóòðáεóó εάáάί άá óεαί υòòυ
άεçϋί εáεòϋθáί (Плоских, 1996:123). Í υί á óθóί ááε θί òáί áεε- εóεϋò
άáθááάί òϋθε óθóóεáθϋ, •çϋε•θϋί ϋί εáòáθϋί á ááεϋθεϋ εϋθáϋçááðáϋ
áá εί θóί γñáί òáθεáί áεáε, áεαθáϋί áááϋ áεθ áάί άάεί άεγέυεϋε
óεαί υòυί áá εáçááθáò. Άε óεαί υθ άί þί ÷á òϋθεò•ðáϋί áòá- ááááεáθϋ
óóί ί óεáðáϋί òϋί áϋáϋί á•áϋ Νί ááááί άεί áεòá áεàθεéáί γεáί. Άεáðáϋί

áàð-ÙñÙ 70 àèð òòóááí áí èõí, 7% óéóóíó È-æèí è Í èøÙáò èáðÙøèÙðááí òòóéõí òòð. ÁèáðáÙ áóõí áí ááð òàèèàèàøéáí áá Í èøÙáò ááí à àí áí èàèáð. Áí ááí ò•ðò óóè áí èí ò. Áèð óóèò éóóàà (àè éóóàà) àèèáí Ùí èáðáð. Ýèèí ÷è óóèò Òèáò ááááí àð í áí áí Àóó æáí à Áÿí ù ááðÙÿèáðÙí Ùí í ðòí ñóí áà, Ù-Ùí ÷ÙÙ ×òñè ñóóíóí óí áí ðí áà, àèÙðèÙñÙ æáí à óéóóíó ÁáñÙ÷ó- ñèøè ááááí òí í ÿðááèí áá í ááÙøà÷ÙèÙè èÙèÙøáð. Ò•ðò•í Ùí óéóóíó Í ááóèò- øà (øáá) æÙèóóéóèò ÷àèÙðà àèááí áÙáÙí áí, ÿè áí Ù ÒÙðè ááááí àð í áí áí í ááÙøà øàèèàøáð. Áí Ùí í í àÿèÙí Ùí 7% èè-ÙñÙí•í ò•ð•èá•í Áøéí à, àðáñÙ •èá•í ä•í èèèèí ÿè áàøéáðáð (Бичурин, 1851: 258,259). Óéáí ÙøáááÙ í èóí èí àèÿèÙè òÙøÙí Ùèò•ðáÙ Í. Á. Áðèñòí á òáðÙòÙè òðòóèáð í áí áí ñàèÙøòÙðááí. Áí áááÙ Ñí àéí ááÙí Ùí àðàèÙøÙ ÒÙí áÙè ÁèòàéáááÙ Áèè ááðÙÿñÙí Ùí æÿÿáèí áááè èóí áí áÙèáðáÙí ñí òðòáó, àè éóóáà àèèáí ááí áàèáñÙ èóó- èèøèèáð (éóó èèøè), àè ÿí è ÿèèí ÷èñè Áááèáí (Áóó) í áí áí Èáí (Áÿí ù) ááðÙÿèáðÙí Ùí í ðòí ñóí áà æàøàøéáí èÙðáÙçááð ááááí òÙøÙí áÙòí• ááðáð (Аристов, 1897:5,6). Í. Á. Áðèñòí ááóí áí æí í í èóí ñèí í èí à Ñ. Á. ßòí í òí à áàèáí ááí, ÷Ùí áÙáÙí áà ÿèá èÙòàé æàçí áñÙí áááÙ «òèáò» òáðí èí è èÙðáÙç ÿòí í í èí èí èí àèá÷èÙ Òí í áðèèàèÙè ááðèáí òáðÙí Ùí àèðè áí èáí í áóáóí æàçáð (Яхонтов, 1970: No:2, 110,120). ÈáðÙøèÙðáá òÙí èÙ òááè í áí áí áàèèáí ÙøòÙðááí òÙðè òðòóèáðÙí Ùí áóè óéáí ÙøÙ áàè óøóí áàè òí òáí àèè òÙøÙí Ùè áàèÙðèÙ èÙðáÙçááðáà áà áí èóøò í Ùí èÙí ÿèáí àèáèí è•ðáç¼ò.

ÒçÙè•ðÙí Ùí æáðáèÙø òááèí æáí Ùááðèáðáà áàèèáí ÙøòÙðòó, àèáðáà ñÙèÙí óó ñàèòáðÙ áàèÙðèÙ æáí áàðòÙè èí í í áí áó àèí èè òÙøÙí Ùèò•ðáÙí áèð òí ðí áñÙ (òí òáí èçí) áí èáí í. Áè áÙèí•èÙè èàèèòáðáÙí àÿÿèèè ááðáÙáÙí Ùí òáðÙòÙí à í Ùí•çáÙÙ èóáóéóøðáðááí áí èóí ÿñáí òáèèí áð. Í óí ó òáðÙòÙè •í ÙáÙÙí Ùí àèáá÷èÙ áàñèÙ÷áðÙí áááÙ áàèÙðèÙ ÿòí í ñòóè æáí áàðòáð æáí à í øí í áí é ÿèá ñàèÙøòÙðí àèóó èèèèí èè í áçàèèáðáà èèèí áà áàèèèèÙÙ áí èáí í àí áðèèàèÙè èí áááòáð, ááñòðàèèÿèÙè æáðáèèèèèÙÙ òðòóèáð æ.á. æ•í Ùí ä•áÙ è•í ò•á•í í àðáðèàèèáð Ùðáñòáèò. Í èñàèáà òáðÙòÙè ááááèÿòáðáà èá¼èðè áàèèèèÙÙ áí èáí í, áàèÙðèÙ ðèí àèèòáðáèí èáðÙøèÙðááí áááóóíóí áà ÷í¼í ðøéáí ðí í óè í áí áí ðáí àè •çÙè•ðÙí Ùí òÙí èÙ àðàèáðÙ èáðáðÙ ÿñáí òáøéáí í èóðè è•ðáçÙÙ æáðèøòÙÙ. ÁàèÙðèÙ èÙðáÙçááðáà áà, æáí Ùááðèáðáà áí èáí í òí òáí àèè òÙøÙí Ùèò•ð æáðáááí áÙáÙí òáðÙòÙè áóèàèòáðáááÙ í áàèÙí àðáðááí áèèááèç. ÁèáðáÙí áàøòáí èÙ æáðáèÙøÙ æ•í Ùí ä• òí òáí àèè è•ç èáðáøòáðáà áàèèáí Ùøéáí áèð óéáí Ùø IX èÙèÙí áááÙ «P - ÿí òçá-òçò» («P ÿí á¼ááí àèáðè») èÙòàé æàçí áñÙí áà æàçÙèááí. Áí áà: «Òçá-òçò» (èÙðáÙç) òðòóíó èáðÙøèÙð òðòóíóí áí ÿí áñ. ÁèáðáÙí òÙí èÙ ááááñÙ òòóèááí Ù¼èÙð Òðéí áí ùøáí ù (Ñáÿí) òí í ñóí óí òÙí áÙáÙí ä•. ÁèáðáÙí •çÙè•ðÙ áóè Ù¼èÙðá• òè•í çáí áí ááðáà ðòððáí áóèáí è (óé) òòéóí ááááí ááí àèòÙøáð», - ááááí ááÿí ááí à ááðèèáð (Дуан Чэши, Т.

«ΕΟΥΘΕ ΕΥΟΣ» ΟΕΑΙ ΟΘΟΥ ΑΙ Π Ι ΧΑ ΕΟΥΘΑΟΥ ΥΕΕΙ ΕΙ
ΥΟΙ Τ ΑΑΙ ΑΘΕΕΑΕΟΥΕ ΑΑΕΕΑΙ ΟΘΟΑΘΟΥ

27:31). Αεçæíí ì èèèðéàèç=á, áóé ááγí áááϰ éϰðáϰçááðáϰ «éáðϰéϰúð óðóóéáðϰí áí γí áñ» ááááí òϰϰϰí áϰϰí •á•, éϰòáééϰéòáð éáðϰéϰúð óðóóéáðϰú ááí γñáí òáðéáí òϰϰé (àðéí à) óðóóéáðϰí áí, éϰðáϰçááðáϰí •ç àèáϰí ÷à •çá• ÷• èϰéò• ðϰí ááèáèéáðéáí. Áé γí è óéàì ϰòòááϰ óé ì áí áí ðóòòáí æáðáèááí éϰðáϰçááðáϰí òϰí èϰ áðáñϰ æ• í ϰí á• áϰ ááí áàéí áéγéϰé áèèáèðϰϰ, ááéϰðéϰú éϰðáϰçááðáϰí óðóóéáðϰí áá æáí ϰááðéáðáá æáñáèááí òí òáì áèè éóéϰò æáðáááí áϰáϰí è• ðñ• òé• í áϰáϰ ì áí áí •ò• áááèóó. Áéááòòá, ì ϰí ááé éóéϰòòóé ñϰéϰí óóéáð áèð γéá æáí ϰááðáá éáðáòá éí éáí í óéóí, ÷áéòáèááááí áèáè èèè áá ááèáèéϰϰ. Χì éϰéϰí áϰí ááòí ðó Ááðáèçéí éí γí áááè, ááéϰðéϰú éϰðáϰçááðáá éϰòáé áóéááϰí áá γñéáðéèéááí óéáá áí éáí í éóéϰòòóé òϰϰí ϰé ì áí áí áèðáá γéá, ááðéá æáí ϰááðéáðáá áá, ñϰéϰí óóéáð éí éáí í óéááí áϰáϰí éáááðéáéò. «Çáéí áè- áðááðááí»: éϰðáϰçááðáϰí éγγ áèðéáðé óéáá, ááðéáèáðϰú ðáì áéáá, ϰ-ϰí ÷ϰé• ðϰ ééðí éáá, ò• ðòϰí ÷ϰé• ðϰ ñááϰçááí áá, ááðéí ÷ééáðé ðòí éáðáá, áéòϰí ÷ϰéáðϰú éí í ç ááèòááá ñϰéϰí ϰòáð», - ááááí ñáí òáðáϰ í éóéáóç (Бартольд, 1973:48). Í ðí è γéá Ááðáèçéí éí éϰðáϰçááðáϰí éáèéí ÷ϰáϰòϰú òóòðáèóó óéàì ϰòϰí áá éϰðáϰçááðáϰí òϰí èϰ áðáñϰ èè-éí áèáèéí áí ñí éóð áí éóí, èòòéí éóéááϰí éáðí áí æϰáá• í áϰáϰ, áááááí áááè áòϰ èòòéí γí ÷ááéí γí éí ÷í%í éáí í áóáó ϰ-ϰí «Υí éá» ááí áðáèϰí, èèèè èòòéí è• çá• ðϰí • çϰí • áèááí ñí% «èò» ááááí ñ• çá• í «Ñáèèáá» áðáèááí áϰáϰ æ• í ϰí á• áϰ ì ááèϰí ϰòòáðáá (Бартольд, 1973:46,47) ááéϰðéϰú éϰðáϰçááðáϰí ϰí éòéá æáñáááí òí òáì áèè ñϰéϰí óóéáðϰí ϰí èçé ÷ááϰéáϰðϰéááí.

Ááéϰðéϰú éϰðáϰçááðáϰí èòéá æáñáááí òí òáì áèè òϰϰí ϰéò• ðϰí ϰí éáèáϰáϰ ΧVII éϰéϰí áá áí èñáèéèè éϰðáϰçááðáϰí áèðϰí ϰðϰí - æϰðϰí ááðϰí áá éáçááðéáí áèáè í ðòñ áí éóí áí òáððéí áá æí éóááð. ΧVII éϰéϰí áá í ðòñ ì áì éáèáðéí éí éϰçí áðéáðéáðé Òϰòòϰé Ñéáèðáááè æáðáèèèèòϰϰ γéááðáè •çá• ðϰí • éáðáòòóáá, áèáðáϰí áí ò ááðϰϰ æ• ð• éá• è• ðϰí • òáðá% è• %ϰé á• èϰéé• í. Í ðòñ áðòéáááðéí áá áí èñáèéèè éϰðáϰçááð «ðáðò» ááðéðéáí áá² «èòòè γéèáá á• è• ÷ááϰòϰí, áè á• èϰéò• ðáϰí í ðòí ñóí áí •òϰé• í áϰéò• ðϰ» æ• í ϰí á• æáçϰéϰí éáèááí. Áé γí áñ áèðϰí ì áçáèèááðáá •éòϰéá• í èòòéí ϰñϰé éáí ϰí è-èðéí, éáñáì éáðí áðéáí áϰáϰ áá áéòϰéáð. Í èñáèéϰú ϰ-ϰí, 1627- æϰéϰú í ðòñ í ááϰòáñϰí à áí ò ááðϰϰá•. Εí ÷áááéáá ÷í áóéóí éáèèðéáí áí èñáèéèè éϰðáϰçááðé, í ðòñ γé-èèáðéí éí éáòγγð ì ááèϰí áá «èòòè •éòϰéϰí», áí ϰí æá%ϰú éáí ϰí è-èðéáí (Потапов, 1957:21,22). Ì ϰí ááí áí èñáèéèè éϰðáϰçááðáϰí ðáðò ááðϰϰ æ• ð• éá• ñϰí á•, èòòéí ϰéϰé æáí ϰááð éáðáðϰú éí éáí í óéááí áϰáϰ è• ðϰí ϰí òòðáð. Ááàòòá éáí ááè ááí à γé áí éáí ñóí, áí ò

² Енисейлик кыргыздар антты «шерт» дешкен. Ала-Тоолук кыргыздарда да «шерт» термини, «анттын» синоними катары колдонулат.

aaðŰŰ ĩ đĩ òànnēĩ āā •çŰē•đŰĩ Űĩ ŰēŰē ĩ āđñāēāđēĩ ā ēāđāāĩ ŰđŰĩ, ēāñāĩ ē=ēđēāĩ āēēōāđē āāēēēŰŰ. (Ēñēāĩ ĩ āĩ āĩ ñāēŰđōŰđŰçŰçŰ). Ĩ đĩ ĩ āēēōāĩ āāēŰđēŰ ēŰđāŰçāāđāŰĩ ēōēā āāñāāāĩ ēōēŰđōōē ñāēōōāđŰĩ Űĩ āēđŰĩ ēçāāđē, XVII ēŰēŰĩ āā āĩ ēñāēēēē ēŰđāŰçāāđāŰĩ òŰđŰĩ Űēō•đŰĩ ā• ēĩ ēāĩ ĩ ōēōĩ ēāēāāĩ āēāēĩ, āēāđāŰĩ «đāđō» āāđāāĩ āēāē ŰđŰĩ āāđŰĩ āĩ ā=Űē āēōā āēāāŰçŰ. Ĩ Űĩ āāē òāđŰđŰē- ŷōĩ ĩ ēĩ āēŷēŰē ĩ āāēŰĩ āđōāđāŰ āđōāĩ ēĩ āēŷēŰē ĩ āđāđēāēāāđ āāāŰ Űđāñōāđāđ.

Āđōāĩ ēĩ āēŷēŰē òāāŰēāāēāđ X- XII ēŰēŰĩ āāđāāāŰ ēŰđāŰçāāđāā •ō• ĩŰ ĩ āōđ ēōōāđē ēāēēđē òāđāāāĩ āŰāŰĩ ēāāāđēāđŰĩ, ēŰđāŰç āēĩ ēāđēāāđē •ēā•ĩ ā• ēōōāđāē ēĩ đĩ ē•ĩ ŰŰ ñāēōŰ āĩ ēāĩ ĩ āōāōĩ ĩ āāēŰĩ āāđāđ. Ēō ĩ āĩ āĩ ēĩ đĩ ēĩ ĩēāāĩ ē•đŰñō•ĩ ā•đ Ĩ ēĩ ōñēĩ ĩ ēāōŰōĩ āāāŰ Ñāā- Ōāōōā āēāĩ ā Ōāđāĩ — Ōĩ ēāĩ òāāŰēāāĩ (Худяков, 1988:130). Āđōāĩ ēĩ āāĩ đāōĩ ĩ ēēēđēāđēĩ āā āōē ēōōāđāē ñĩ āōđōā ēĩ ēāĩ ĩ ōēēāĩ. Āēç ē•đñ•ōē•ĩ òāđŰđŰē- ŷōĩ ĩ ēĩ āēŷēŰē ĩ āōāđēāēāāđ, ēōōāđāē āēāēā āāĩ ā ñĩ āōđōā ēĩ ēāĩ ĩ ōēāāĩ āŰēōāđŰ Ű=Űĩ āāāĩ āāđ ĩ āĩ āĩ ēĩ đĩ ē•ĩ Űđĩ•ñō•ĩ, āēāđ āāēŰđēŰ ēŰđāŰçāāđāŰĩ •ēŰē ēĩ ĩō ñāēōŰĩ āāāŰ āēĩ ēē đēōōāēāāđ ĩ āĩ āĩ òāđāā āāēēāĩ ŰđŰĩ, āāēŰđēŰ đĩ òāĩ āēē òŰđŰĩ Űēō•đāŰ ĩ āāēçēĩ āā ēĩ ĩēōđēāĩ āŰēōāđŰĩ òāēōāđāđ.

ŌāđŰđō āōēāēōāđŰĩ āĩ ĩ đōĩ ēŰēŰĩ āāđāāāŰ ēŰđāŰçāāđāŰĩ āāĩ āāēĩ āēŷēŰē òŰđŰĩ Űēō•đŰĩ ā•, •çŰē•đŰĩ Űĩ òŰĩ ēŰ òāāēĩ =ŰāāđŰđēāĩ đĩ òāĩ āēē āēāĩ Űāāđēāđ āĩ ēāĩ ĩ āōāō ē•đŰĩ Űĩ òōđāō. ĀēāđāŰĩ ē=ēĩ āā āçŰđēŰ ēŰđāŰç ŷēēĩ ēĩ «ēŰđē ēŰç» ōēāĩ ŰđŰĩ āāāŰ āāēŰđēŰ òđāāēōēŷĩ Ű āēŰĩ āŰā•ĩ ēō ā•ĩ Űĩ ā•āŰ ĩ ēōĩ ēĩ āēŷēŰē ĩ ĩ ōēā ĩ āĩ āĩ āēēāēŰđēāĩ, ēōēā ēāđāōā ēĩ ēāĩ ĩ ōēāāĩ đĩ òāĩ āēē ēōēŰđōōĩ āĩ ēāĩ ĩ āōāō, āēā- đĩ ĩ ēōē ēŰđāŰçāāđāŰĩ ōēāĩ ŰđŰĩ āāāŰ ĩ ĩ ōēā, āāēŰđēŰ ēŰđāŰçāāđāŰĩ òāđŰđŰē- ēĩ ĩ āōē òđāāēōēŷēāđŰĩ āĩ āēāēāāĩ āŰāŰĩ ē•đñ•ō•ō. Āōē āāēŰđēŰ òđāāēōēŷ •ō• òōđōēōōō ñāēōāēāāĩ āŰāŰ, XVII ēŰēŰĩ āā āĩ Űĩ ēāēāŰēōāđŰ āĩ ēñāēēēē ēŰđāŰçāāđāŰĩ āĩ ō āāđŰŰ ā•đ•ēā•ñŰĩ ā• ēōōēĩ ŰēŰē āēāĩ Űāāđ ēāōāđŰ ŷñāĩ òāēāāĩ āēāēĩ āā ē•đŰĩ ñ•, āē āēā- đĩ ĩ ēōē ēŰđāŰçāāđāŰĩ «ēŰđē ēŰç» ōēāĩ ŰđŰĩ āāāŰ āāĩ āāēĩ āēŷēŰē ēō ā•ĩ Űĩ ā•āŰ ĩ ĩ òēāēĩ āĩ òŰđēāđŰ, āēāđāŰĩ òōđĩ ōđ- òēđē=ēēēāēĩ āā XX ēŰēŰĩ āā āāēēĩ āēāđāĩ ēāēāāĩ āēđŰĩ ŰđŰĩ - āŰđŰĩ āāđŰĩ āā āā āēĩ ēōāāō. Ĩ ∴ ĀāēāñŰ đĩ ēōĩ āĩ ñĩ ēō ĩ āĩ āĩ ŷĩ āēōāđ ēŰēōō, ēōēē ĩ āĩ āĩ ĩ ĩ đōāāĩ āāēāāđāŰ ēōōēĩ āēāēāĩ āēāđēĩ ā ĩ ĩ āđōō, •ēā•ĩ ēōōēĩ ĩ ĩ çōĩ ā ĩ āē ñāēōō, ēōōē ŰēŰē āēāĩ Űāāđ ēāōāđŰ ŷñāĩ ò•• āē.ā. ĀēāđāŰĩ āđāñŰĩ āĩ Ā. Ñĩ ēōĩ ĩ ĩ āāāēĩ «ēēāāđēē ēŰđāŰçāāđ «āāŰ ēāēēĩ āēāāĩ āā, ēŰ=ēŰĩ āŰ ĩ òēĩ ĩ āē ñāēŰĩ, āēāēŰ ēō •ēñ• āāāŰ ĩ ĩ çōĩ ā ĩ āē ñāēāāĩ » āāāāĩ ĩ āāēŰĩ āōŰ (Солтоноев, 1993:8), ĩ đōĩ ēŰēŰĩ āāāŰ ēŰđāŰçāāđāŰĩ āēĩ ēē — đĩ òāĩ āēē ñāēōōāđŰ ĩ āĩ āĩ āāēēāĩ Űđāđ. Ñāāāāē āāēŰđēŰ ēŰđāŰçāāđāŰĩ ĩ òēĩ ñŰēŰĩ Űđēāĩ āŰēōāđŰĩ ēŰĩ òŰŰĩ òāđŰđŰē òāēōŰēāđ ēāāāđēāđāđ. Āōē āēāđāā ĩ òēĩ ĩ āē ñāēōō ŰđŰĩ Ű ñŰŷēōōō ŷēā,

«ΕΥΘΕ ΕΥΣ» ΟΕΑΙ ΟΘΟ ΑΓ Π Ι ΧΑ ΕΥΘΑΟΥΣ ΥΕΕΙ ΕΙ
ΥΟΙ Τ ΑΓΓ ΑΘΕΕΑΕΟΕ ΑΑΕΕΑΙ ΟΘΟΑΘΟ

•εα•ί εδδερ ίιϋόρ à ι αέ ηαεόο, αόεαδαυί οαδύουε αέδ ι αϋαεεααδää
 αεδääε äå%ayyeääåε ηυευί οó ι αúαεδεεαδθε εαδαδύ ευϋι äò ευεεääι äυαυί
 ι äåευι äåεδ. Οθóε ηυγέοóο yeå äåεαηύ οί εοί αί ηί, æå%υ ò•ð•εä•ί
 äåεääι υ εδδä yι ÷äεòäø ευεεóο υδύι υ æ•ί æäðääί ι äεää äί εääι ηóι ι,
 äί υί οαδύουε ηääääί οäðääί ÷υεεääι äυαυι οäεäøηυϋ. Αóε υδύι
 ευδäυϋäυαδäυί ευί υί äυε οóðι óóóι ää äää ä εί εääί í óεääηóääί, óðóó-
 óðóεοäðäυί æäðäευø òääε æ•ί υί ä•äυ óεääι υøðäðää ää äεóυευι εääεääί.
 Αεäðäυί äεðεί ää: «ä••ε•η óðóóηóι äääυ ι υðευð óðóóóι óι ουί ευ äòαηυ
 ι äääι εί äεí äåεääðυ•ευί οί εοί αί äί äί äί, æå%υ ò•ð•εä•ί äåεαηυί εδδερ
 yι ÷ääεí yι εϋεí υδύι ευεäò. Ι öί í äóεοääί äε äåεääι υί äòυ Èò yι äää
 äòäευι εääεäò»,- äääääί óεääι υøòυ Ñ. Ι. Αäðääι ϋί äæϋυί äεääί
(Αβραμзон, 1990:304,305). Ευδäυϋäυαδäυί äää äåεí äεyευε óεääι υøðäðυί ää
 äεóυευι äää ä äæðíí- òεðε÷εεεεοäðεí ää εί εääί í óεóί εääεääί υδύι, 11
 ευευι äääυ Ääðäεϋεí εί äåευðευ ευδäυϋäυäð óóðäεóó óεääι υøυί äääυ,
 äεäðäυί ουί ευ äòαηυί υί εδδερ ηυβυ ι äί äί ÷í%í εääί äòäó æ•ί υί ä•äυ
 ι äåευι äòòυ εääεòäεäεò. Ι υί äää äóε υδύι äυί äää äϋεηε òυϋä•ί - òυϋ
 äåευðευ ευδäυϋäυαδäυί äää äåεí äεyευε òυøυί υεò•øυί υί í äääεϋεí ää
 æäðäεääί äυαυί äεóóóää äί είð. Αóεäðääί òυøεäðυ, ευδäυϋ yeεí ää
 æää υääðεäðäυί òυηυí äεóóóää äε ι äðäε, äε εί, í, äε y÷εε æ.ä.ó.η.
 äääευøòäðυί äää «äε» òυηυí εääί äί εί εääί í óøεääί. Äεðí ε äε òυηò•äυ εδδε
 òäðääøεí, «εóää εð» äääí äεòυøεääί äυαυι **(Юдахин, 1985:1)** äåευðευ
 ι äϋαεεääåε εδδä äί εääί í εóεòυ ι äί äί äåεεääι υøεääί ηυεò. Ñääääε εηεääι
 äεí εί ää «äε» Äεεä- Οääεääι υί äεð äòυ äääí yηääí òääääí äεäε υ÷υí,
 εηεääι ää ÷ääεí εε εò- εääί εäó æí εεí ÷υääðóóää εäðäòä, äää Äεεääι υί
 äòυí εί εääί í óóää òυρò ηαευί ηä εäðäε.

Αóε æäðää «ευðε ευϋ» óεääι υøυί υί εηεääι ääøεääί «Äí äεòäε»
 ääðεääι òυί äääυ Øääεò- Ι äί ηóðääóι •ðò•εä•ί ευευί•ί ι äεää äί εääί í
 «ε•äυεòυ», óεääι υøòääυ òί òääí äεε- εð ι ίðεääεí εί •ϋä•ðυεä•ί
 äðòäεεäευε òί ðι äηυ äääääί ε•ϋ εäðäøòäð εäϋääøäðεí ääääεε%ä%
 äί είð. Εäϋäε äευί υ Ι. Ñóεääεí äί í äääóí «ε•äυε» òäðι εί εί «ε•ä•ε»,
 «ε•í•ε» /«ä%ä%ò»/ η•ϋυí υί •ϋä•ðυεä•ί òυðυ äääí yηääí òääääí äεäε æää ä
 ηεäεðäääε òί äί εäóε òäòäðεäð ää •ϋε•ðυí υί òääεí Äε ε•ä•ε (Äε ä•ä•ò)
 ι äί äί äåεεääι υøòυðυøεääί äυαυι æ•ί υί ä•äυ ι εεεðεäð, εεεεí εε
 ι äϋαεεää æäðυε ε•ðä•ί òäðυóυε εεòääí òäðääί ίðóí äεä ääøòääυ
(Чоротегин, 1997:104). Ευδäυϋ εääεηεεαηυί äääυ «ä•ä•ò» η•ϋυí υί äεää÷ευ
 òί ðι äηυ «ε•ä•ε» (óεääι υøòä «ε•äυε») òäðι εί ε äί εóø ι υί ευí ÷υευäυí
 äεðυι òί ευεεí ðäóε yeääí äί òäð υðαηäεò. Äí äääυ «yeääε εäðä ε•í•ε•ε
 äεääääí äυαυι òóðäεóó εääääí ää- æí ι ίεóι εäðä ä•ä•ò «εäðä ε•í•ε•ε»
 äääí äεòυεäò **(Кенчиев, 1991:39,41)**. Äε yι ε «ηääí äεäε εò ηääí äí υð•ò,
 ε•í•ε•ε εò ε•ðä•ε υð•ò» äääääί ι äεäεää «ηääí äεäε εò»- εε÷εí ä, äεηυϋ
 εð, «ε•í•ε•ε εð»- ÷í%, ä•ä•ò εò ι äääí εηεí òóρí äóðäð. (Äóε ι äεäεääι υί

áàðèà ààðèàí òú «àèð èò è•ðÛí Û•ò, àèð èò è•ðá•é Û•ò»). Ì Ùí àà «á•á•ò» ñ•çÛí Ûí àèàà•éú òí ðí àñú «è•í•é», «è•í•é» •çá•ðÛèá•í òÛðá• «è•í•é•é» òàðí èí è ì áí áí òí èúèéí ðáí ñàèòàèúí, èéééí àððàèèàèúé òàðí èí èàòàðú èí èáí í óóááí ÷úàúí èàèáí. Áí ú ì áí áí èàòàð òí èúèéí ðáí ÿèì í èí àèÿñú ááèàèñèç «è•á•é» áí òðí í í í èì è àà ó•óðàéò. Ì : «È•á•é ì áí áí Òàèèì èúçáúí àéòúðú». Óðóè àðáòí áí òòàð «èúðè èúç» óèàì úðúí áàáú ááèà ààðàòóò èàñèàðèí á ÿÿ áí èáí í «è•áÛèò•í», èñèàì è•ç èàðàðúí à èàðàðà ðáòí ðí àèáí ááí áàðèáí òòááú ááéúðèú «èò» (á•á•ò) ì í òèàèí è•ðÛèé•í èçèèá••÷Ûè•ðáÛí ì èèèðèí á èí ðóéóóáà òÛðèú ááðáò.

«Èúðè èúç» óèàì úðúí à òí èòí èóðèáí èçèèá••÷Ûè•ðáÛí è•èí áí Í.Á. Áðèñòí ááóí áí áááú ì èòðèè ñðæáðòèí àðàñúí áááú «ñáðú èò» ì í òèàè ì áí áí, ááéúðèú èúðáúçáàðáúí òàðúòúé æáçí àèàðáà àéòúèááí ñáðú æÛçáÛÛ (ááðí í àèúé òÛñí•èáÛáÛ) àòà- ááááèàðúí úí í áðáçú è•ðñ•òÛèÛòÛ ì Ûí èÛí ááááí áí æí ì í èóí (Аристов, 1995:41) èí èáí í áí áí èí ò. Í ðí í áí é ÿèá èñèàì áàðèáí áàðèáí òòááú Áí àèòàèòúí •ðòò•èá•í èÛèÛ, í ðòí èúèúí áááú èúðáúçáàðáúí •éÛèòÛ•ðòò• ñàèòúí èàéí áí à òóðí òóí òòðóðò áà úèòúí àè. Èúðáúç ÿèèí èí ÿóí í èí àèÿèúé ì àòáðèàèáàðúí áà ááéúðèú ì áçáèèááðááè òðáàèòèÿèáð ì áí áí ááèèáí úðèáí æáí úáàðèáðáà æàñàèááí èòèúòóè òÛòÛí Ûèò•ðÛí Ûí è•èí áí æàèá% ááí à èò æ•í Ûí á•áÛ òí ðáí àèè ñúèúí òóí óí èçáàðè ñàèòàèúí èàèáí ááááí áá áí èáí èò. Áóè áááúòòà àòàéúí èçèèá••è•ðáÛ æÛðáÛçá•í Ñ. Ì . Áàðáí çí í •òé•í ì áçáèèááðááè èúðáúç ÿèèí èí òÛòÛí ÛáÛí á• àèð èàòàð òí òáí àèè ðáèèèòèèáð æàðáí èáèáí àèáí è•ðá•çá•í (áóáó, àðèáð, æáááèì àé, á•ðÛ, èò æ.á.) (Абрамзон, 1995:297,307). ÁËí áí ðóáà è•ðñ•òÛèá•í èúòàé æáçí àèáðúí úí àèðèí áá, ááéúðèú èúðáúçáàðáúí èáèèí ÷úàúðúí óéáà æá áóèà, •áÛçá• (èúòàé •éÛèá•ðÛí Ûí áèèáèðÛÛè•ðÛí Ûí á• «áóèáí è») ááèèáí úðòúðááí óèàì úðòú ááèáèèáááí áèç. Óðóáà ááèèáí úðòóò òí èúèéí ðáóé ì àòáðèàèááðáà èúçúèòóò ì ááèúí àòàð èáçááðáò. Èúðáúçáàð ò•ðò òÛèÛè ì àèáúí èí èáí áí í ì èðèáðè áí èí ò ááááí òÛòÛí Ûèò•áí èóðèáí. Áèáðáà æúèèúí úí ì èðè Èáí ááð- àòà, èí èáóí ì èðè ×í èí í í - àòà, ÿ•èèí èí ì èðè ×ú÷á%- àòà, ò••í Ûí ì èðè Í èñóè- àòà æáí à óéáóí ì èðè Çá%àè- áááà èèðèðáò (Юдахин, 1995:77,78,90). Óéáóí ì èðèí èí àòúí úí àéúðí àèáí úðúí úí ÷á÷ì àè••á•, áàðèà æáí áúèòàðáúí ì èðèáðèí èí è•çÛ •òÛèé•í áÛèò•í àèáð «àòà» áí èóí, àè ÿí è óéáóí ì èðè Çá%àè- áááà òèðÛÛ, ì ðí í áóèòáí àè «áááá» ááí àéòúèáò. Óéáò áóò ì áí áí òááÛá• áí èáí èò ááááí òÛòÛí áÛòí •è•ð (І атернал, 1992), óéáà áí èáí í èáí ááèáúð àèð òàðúòúé ñúé ì áí èèáí è òóðí òáò. Ì Ùí ááí áàðèà Á. Ñí èóí í í áá æáçááí í í æáòè úéúé æáí úáàðáúí àòàéúðàðúí òí òáí èçí àèí èàèáúèòàðúí à èí ðóóáà áí èí ò(Солтоноев, 1993:Т.2, 176).

«ΕΥΘΕ ΕΥÇ» ΟΕΑΙ ΟΘΟ ΑΓ ΠΙ ΧΑ ΕΥΘΑΟΥÇ ΥΕΕΙ ΕΙ
ΥΟΙ Τ ΑΓ ΑΔΕΕΑΕΟΕ ΑΑΕΕΑΙ ΟΘΟΑΘΟ

«Ευθε ευç» οεαι υουί υί ααευθευευαυί æαι à οοδóεοóεοάοί ,
 αί υί ææè¼ áαι à ευθαυç υεεί αί γι άν, æèð ì αί αί γοί ìì áαι έε æææää
 αί εοσεαι εí¼σεèαø εαçaεοðäáαι, ίοί αί ε yeá Ααòυø Ì ίί αί εεγääáυ
 ÷æèαι γοί ίñóé οίί - εíοί αί ðαιί XIX ευέυι äà yeá æαçυέυι
 æέυι áαι áυáυ äæèèääøáð. Í . Α. Αðñοί ááoί γι ááæí äá Ì .Ε. Αεèεí á
 εαçaé yeεί αί æαçυí æέυι, 1850- æυέυ «Í ðái áóðñèèä ááái ί ίñòè»
 æοóí æέυι υί 49- ñαι υί à æaðυyeáái ευθαυçääðäυί æαι à εαçaεοðäυί
 εάèèí ÷υáυøυ æ·ί Úí ä·áÚ yeè οεαι υø ááðèèái (Í .Α. Αðñοί á áóé
 οεαι υøðäðäυί Ε. Εαçaí òää æαçυí æèái εí è æαçì áñυί ί æéääèí áαι).
 Αί áááυ æèðèí ÷è οεαι υø αί þí ÷à: «Αεð οαι áυί (Αεαø, Αεα÷- οαι)
 ·έ·ñÚí ä· «æèá ί ίðοñó» ì αί αί ί ίðóái áæääð ò·ð·é· ááøðáøð. Οαι
 æèðäυ γí áñè ì αί αί εí øí ·εòυðυá· áοþðáø. Αεð εÚí Ú οαι áυί ææøυ
 é·ðá·ί áγèυ «æèá» áæèá ò·ð·éò. Οαι æèðäυ áγí ·εòυðá·é, «æèá»
 áæèáñυí à ευðè ευçáυ εí øοί ááðèí, γèñèç ðæèááá æèái æèáðäð.
 Έυðè ευçáυί οóéοί οί αί ευθαυç yeè ðäðáøð (Αριστω, 1897:107,176).
 Οεαι υøυί ñæáðè æαι à ì áαι εñè αί υί ευθαυç yeεί εí «ευðè ευç»
 οεαι υøυί υί æèð ááðèαι òυ yeái ææèí á γ÷ èái áæé øæè οóóáððáéò.
 Í .Α. Αðñοί á áóé οεαι υøðááυ «æèá- æè»- áæέυðèυ æèí èèí ááðæí
 ðóéοί ááðυ «æèæ÷υí ááðäυ» (ευðæé æαçì æèðυί áááυ «ái ì à») é·ðñ·òÚí
 ðóðái áυáυ ðæèáøñυç áái æαçυí, «æ÷-υí » æαι à «æèáø» (æèá÷)
 äðæèυøðäðυí æèæ÷-υí ááð ì αί αί áæéèαι υøðυðäð (Αριστω, 1897:106,107),
 (Αæèæ÷-υí ááð ευθαυç yeεί εí εóðái υί áááυ ñäðóó òðóóñοί οί æèð
 áóðááυί ουç·ò). Εçèèä··÷Úí Úí εαçaé yeεί εí «æèáø» (æèá÷) äðæèυøυ,
 ·çá·÷· èè÷è æυçá·áÚ «æè÷-υí » εαçaεοðäυ ευθαυç yeè ñυyeèοó yeá
 áæέυðèυ æèí èèí ááð ì αί αί òυðè òðóóèaðυί υί äðæèáøóñοί αί ÷υáυøυ
 ì Úí εÚí ááái ί èèèðèí áá, æèðäυί ευθαυç yeè ì αί αί γοί ί áái áøèèæèυé
 æèðèí æèèé é·ðá·çυá· äðæèáð æáñæèð (Αριστω, 1895:35,37). Αεáäðä,
 ì υί áæé áæéèαι υøðυί αί εóøó οί éóé ì Úí εÚí. »Αεá÷» æá «æèá÷- εí »
 ðäðì εí è ì ίί αί é øèèéí áá äá «æèá» òυñÚí òυøÚí áυð· ðóðái áυáυί ευθαυç
 øèèéí éí áái ðó áæèæèáøð (Сыдыков, 1993:93). Αóé οεαι υøðááυ ευçυéοó
 ááðæú, ευðè ευçáυί «æèá ί ίðοñó» ÷υéèαι yeái, á.á. æèæ÷-υí ááðái
 (ái ì à) αί éαι ί áóáó, èèèí áá áæέυðèυ ευθαυçááð ì αί αί äðæèáøυί, æèðäá
 ááðí ί æèυé éæèááòèè (ñäðυ ÷á÷, é·é é·ç) ááðèøèαι ááái, æèí èèí
 òðóóèäðυί υί ί áðáçυ èái òυèái áυáυί äá òððäð.

19 ευέυι áυί yeεί ÷è æaðυí υί äá .Í . Í ί ðαι éí Ααουø
 Ì ίί αί εεγääáυ Οεðæñ- Í ðáií æευñ γι άν æáðäá, Óáñó é·εÚí Úí áαουø
 ðäðáiυί áááυ ì ίί αί é- èæí æèðäðυί υί ä·ðá·ò εí øοί οί è÷èí ááæ
 «Éí οίί » áái äðæèái èè÷èí ææé γοί ίñóé οί ίοίί «ευðè ευç»
 οεαι υøυί υί áááυ æèð ááðèαι òυί æαçυí æèái. Αί äá: «Οαι áυί ευçυ
 ευðè ευçáυ γυð÷èðèí, æái èø ðäðái é ðæèááá èáðäð. Ñóñáái áá ñóóää
 éæèèèñá, ðái áυί ευçυ ñóóí οί ίðòí ñóí äá ñυçυέυι æèè éαι áυ é·ðÚí ,

ai ũ e-ei aena ai pi a aUUi eaead. ea adaaai aai ei deoi, aaaduũi eoi aeadao. Euaad eaecu%aad ne.i adaa eaodeao. Oai auũ euũu ooe o.d.eo, aedi e a-ea yi aai nUb +uei aeo. I oi e oaaea oe eaeadaaũi aed aaUoea eaeei, «aoe adaa yi ia eueui xUb.nU%o?» aai nodana, eucaad aeadauũi oUUr aUUr.o. AaUoea eaecu%au eeei, ai ui o-oi aaaaa ni daoda. Aaen i%ũi ei aadadeo. I oi ai ae eeoe dai aa eaeei, adanU «oeeu» eoo, yi ane «oai» xUaa- aed aaea aad aana, dai aeadaadaei aeadaei, aaeai ũ aeuUo. AaUoea aaeai ũ aeuũi eaeei, ai ũ Uea. ũdauna, ae dai auũ i daoi a i aeaer oi eoi aai ai eai i oUUr.o. I ui aai aaeai ui x.i aaea aieai nooai aeeeoei, ai ũ dai eueuo. Aaeai ui yi ane noaa ai pi adaei .e.o. I oi aeoaũi ei oi ai o noo adaeui aaaa i acaaaa eada ei e ni pi noaa udauo. Ai ũ i ai ei ei oi naae- i odoadauũi ui eucaaduũi noaa naeuoũi, noo i ai ai aed ooaai auũ aai i eeũi. Oai auũ euũuũi ui eude i.e.o eucaaduũi ai eude ooe o.d.eU, adadaadauũi (adodoada) aae-ueaduũi ai eoad; Aadaai naaer yee adaeai. Oai auũ euũuũi ui ooeo Aaeuaũi - ae (Eaeai - ae), aai aeoueo (Потанин, 1881:Т.2, 162). A. I. I dai ei ae aeadaUUr a. xuaUo UUpoai aau «naadaa» (aeaeũi +ueue i ai ai eanei dai eaeũi oUbe yoi i noi do- oead x.a.) euadaeuo ad «-ai - oo», a i i ai eai o «ei oi i» aaeai. E i oi ai o .ũe.oUũi «i onodi ai» aai adaeui, I o, Adada daadaaduũi aadauũi ynaaeũi aa naeaeuo i ai ai, odooeo a.eUũi . «adodoadauũi» eaeeoe, ei oi ai daoi e-ei aa Aa- O i eoe eucaaduũi aeũi aadaaa ooeoi aaeuoũi o i oi oi ai ai eoo i Uũ eUũi aai aeaer (Потанин, 1881:Т.2, 7,17). E i oi ai dao eeaaaeũi i eoi odoadauũi i eeadaei aa aau, aad Aa- O i eoe eucaaduũi i ai ai aaeai uouuo. Oeũi uoaau eude eucauũi adaaũi «naadaer yee» - naadaaũi ai eoo uoũi ae aaaaũi e-ũ eadao ad (Самойлович, 1916:14,16; Грумм-Гржимайло, 1926: Т.3:1).

Aede- aede i ai ai adadaũi yoi i noi o eaee- eucaaduũi adanui aa «eude euũ» oei uoũi ui .o. i eoi adaeũi adaduũi ui aadao, aad .oe.i eueui aadaa oueuũ yoi i aai ee aeaaa odooeũi auoaduũi aeae aeaeo. Eeaa.o.ũe.oUũi i eeadaei aa oei uoaau i aeui adad, eaee- eucauũ yeeũ ei ea-ai auũ aed ũai ai adaa ai eoi .oe.i yoi i noe aede aeaeũi aa aaeuad. Ae yi e Aaduo I i ai eeyaaaũi ei oi ai o eucaaduũi aai aeũ aeueũi oei uoũi .ũe.oUũi ũi ũi eU adaeuo oaae eadaoũi aeouũi xUbe.i aUũ, aadau 17- 18 eueui aada Aoi aad- aeũ aeadaũi i ai ai ai eai i ni aoda, aduoũe oaaaduũi a.eUũi ũi eaeeũi eucauũ yeeũ ei yoi i noe oi ao aeooaa aeũ aada. «Eude euũ» oei uoũi aaeũ- aaeũ aeũ aeadaa aadaeũi yoi i noi dai ai eoo i ai ai, aadauũi yoi eaeue aeũ ueuũi ad eaenU ai i dei dai +aaueuũi aau - aoe oei uoũi odoeoo ni xaae y% yee ũai ai adaa eaeui dai ui, .ũe.oUea.e naeaeui eaeeũi aeaeũi aaeũi aaeo.

«ΕΥΘΕ ΕΥÇ» ΟΕΑΙ ΟΘΟ ΑΓ Π Ι ΧΑ ΕΥΘΑΟΥÇ ΥΕΕΙ ΕΙ
ΥΟΙ Τ ΑΑΓ ΑΘΕΕΑΕΟΕ ΑΑΕΕΑΙ ΟΘΟΑΘΟ

Αε γι ε οεαι υοουι ουι ευ ααδαεου οααε ααεουθευ ευδαυç οδοεαδυι υι ι εοθεε- εαααι ααευε ουουι υεο· ουι· ααεεαι υοεαι αυαιυι, ααεουθευ ααι α αçυθευ ευδαυçααδαα αεδααε αι αιαι αεγευε οεαι υοθαδαυι αι εοοο ααεεεααεο. Ευδαυçααδαυι ααεεαι οεαι υουι αααυ ααοευ οδααεοεγεοο ι ιθεαααδαει αεθει αα, ι οοι ευευι ααδααυ ευδαυçααδαυι ι ε αι οδοεαδυι αααυ οι οαι αεε ααι υααδ ααυεαυδουεαι. Αοαα αι εηαεεε ευδαυçααδαυ αεα- οι ιεοε ευδαυçααδ ηυγεοοο γεα, ει οοι α εαεεοαδυ «εαδα ευδαυçααδ» ααααι ει οοι α α ο ι αι αι αααοεαι αυεοαδυι αα ει οοι αεαηαε αι ει ο. Ι εηαευ, Ε. Ι. Ι ιοαι ι ααοι ουι αυε αεοαεευεοαδαι ·çυι α· οδοοηο αεεαι αυεοαδααι (αεεαι ου)³ ααçυι αεααι οεαι υοθαδαυι αεθει αα, Ι ει οηει ιεαο%οι αααυ ευδαυçααδαυ αεαδ «εαδα ευδαυçααδ» αι αααοαο (Ποταпов, 1966:238). Αεδααε υοι ι ι ει ι αι αι ααευοεαι, ααεουθευ ααι α αçυθευ ι αçαεαααε ευδαυçααδαυ αι αιαι αεγευε αεεαεουε· ουι α· αυ ιεοι οοεοαδαυι αεθε- αεθει α αε εαεεοε, αεαδαυ ει εοηοαι αααεααι αι αεοοαα ι υι ευι αεαεο. Αοε ααδαα ι οδαα ηηεαθεεαι ααε, ααεουθευ ευδαυçααδ ααι α αεαδ ι αι αι αει αεαο αααοεαι Ουουε Νεαεθεεε ουθε υοι ι ηοι οοι α ααεαι υοεαι ευδαυç γεει ει ε· ι ο· α· ι οαδουοε υοι ι ει αεγευε ι ααθεαεααδυι υι ε· ει αι, αι αιαι αεγευε οεαι υοθαδαααυ ιεοι οοεοαδαα εαεδουεαυε. Ι υι ααε ε· ουι υο· ο αçυθευ ευδαυç γεει ει ααδαεοο ααααδυ ι οοι ευευι αααυ ευδαυçααδααι ααδαεαι αυαιυι ε· οα· çυυ ι αι αι, αεαδαυι · ç αδα υοι ι αι αι αθεεαευε ααεαι υοθαδαυι ευα· ε· εο.

Εεεει εε ι αçαεεααδαα οαδουο, υοι ι ει αεγ εεει ααθει αι ουοεαδυ εεει αει ααοεα οαδι αεοαδυι αα αα, ευδαυç γεει ει υοι εεαευε αααοδυ ααεουθευ ευδαυçααδ ι αι αι οαδουοε ααεαι υοθα αι εαι ι αοαοι ε· οα· çα· ι αεδ εαααδ εεει εε εçεεα· ε· ο ααδαεαυ. Αεαδαυι ε· ει αι οοδοεοοο οαδουο αοεααυ εαααδυ ευçι αο · ο· α· ι εει ααηοεεαευε ι ααευι ααααδ, ευδαυç οεεει ει ααδαεοο αδααευ, ι οοι ευευι ααδαααυ ευδαυç οδοεαδυι υι ι αεαι ε Ουουε Νεαεδυ αει ααυ αι εαι ι αοαοι αι υεοαοαο. Οεει ει α Ν. Εοααεααδααι ι α: «ουθει ει αεγαα ευδαυç οεεει ει Ουουε Νεαεθεεε ουθεο· οαυι οεεε ι αι αι αι εαι ι ι αι εεαηε, ε· ι αεαε ο· οδεαδαα ουαυυ ανι αεοεαδ αι ιρι α αεοαε οεεε ι αι αι ααεαι υοθα εαδαευι, εαεαι οεεααδ ι αι αι ηαευοουοοο υδααοοοο ουα· γι αν, αεεα ι υι· çα· ααι α αεαυçεα· ι», - αιαι ααçυι, ·çυ αοε ααεαι υοθαδαυ ηηοαι αεοο ι υι· çα· εçεεα· α· ααδαεαο ααηααι (Кудайбергенов, 1979:No:1,86). Αι υι εçεεα· ηυι υι αευευι ουαυ, ευδαυç οεεει ααε γεοοεε αοι ι αοεοαδαυι οι αοç οι δι ανυι υι αεοι ι ηο (6), ευδαυçααδαυι Ι οοι Αçεγαααυ ει αοεαο ουθε γεααθει αα αι ε αι εοι, Ουουε

³ Челкандыктарды адатта Куу дарыясынын боюнда жашашкандыктары ҮнҮн «Куу кишилер» (Лебединцы) деп аташат. Алар шакшалыч жана челкандык деген аз сандагы эки с· ·кт· н турушат.

Nëaëðàààè «áí èñàé òëëàéé òí áóí » òÏçÏòë•í òÏòë òëëàáðë (àëòàé, òòàà, øí ð, òàéàñ æ.á.) ì áí áí ààñí èþòòòë òÏòà• ààé èàéàáí àëàéí è•òñ•òë•í . Ì Òí áí ààé èéí ààèñòëëàéùé Òàëòùéàð àçùðëù èùðàùç òëëè èà-áí àùð àéð èàçàáðàà •ç•áÏí à• ààéùðëù áí èñàéééé èùðàùçààðàùí òëëè òòðàáí , ñëàéðëëè òÏòë òëëàáðëí èí àðààéùí áí æàðàéàáí àùàùí òàëòàí, àé æàéòàí èùðàùçààðàùí æà%ù ì àéáí èí à àéùí Òí èàéèí àáí àáááí èççèä•••Ïí Ïí èëèì èé ì èëèðëí à ì áàèç áí èáí í **(Кудайбергенов, 1979:No:90,91)**. Ì Òí àáí ààòëà ì ààéòëí à æáí à àéí èí àëý èëèì àáðëí àá àà, èùðàùç ýéèí èí ààéùðëù èùðàùçààð ì áí áí áí èáí í àáí àòëëàéùé ààééáí ùòàðùí Òí èççè à-ùéàù. Èùòàé áóëàéòàðùí àà ýñëáðëëááí ààéùðëù èùðàùçààð «óçóí áí èéóó, ñàðù ì-òòó, èùçùé æÏçáÏÏ æáí à è•é è•çáÏÏ áí èóøéáí » àáááí àáðí ì àëààéé ðàñààà ì Ïí •çáÏÏ àáëàééáð ì áí áí ñùí àòààéùòàð. Àé ýì è àëàðàùí ì ìí áí èí èá ðàñàñùí à àðàéàòóó ì ðí òàññè ì ðòí èùéùí ààðàà ýéà ààøòàéùí, ýòí èëàéùé èóðàì ù àéð èùéèà áí èáí áí áòàó, èùðàùçààðàà «èàðà ì-òòóéáð æàì áí àùéòùí àáëàèñè, èàðà è•çáÏÏë•ð áí èñí èùòàé àñëáð ààø-ùñù Èé Èéí àéí òòëòí ààðù èàòàðù ÿñáí òàéèí àò» àáááí ñàí òàðàáí è•ðÏí•ò **(Бичурин, 1851:Т.1,443)**. 20 èùéùí àààù ì ààéòëí àéùé à-ùéùòàðàùí ì áàèçèí àá ì àá.èé.áí èó.Ì.È. Èëòààà æáí à àñí èðáí ò Ì.Ì . Òàðàñáí èí àçùðëù èùðàùçààðàùí èáí Òí àààù Ì ÈÀ- àáí ù áí þí ì-à èççèä••é•ðáÏ æÏòàÏçÏòë•í . Áí àà áí òðí ì í èí àëýéùé, èðáí èí èí àëýéùé è•òñ•òë•ò•ð áí þí ì-à èùðàùç ýéèí àá Ì ðòí Àçëý ýéàáðëí à ñàéùòòùðí àéóó, ì ìí áí èí èá ðàñàñùí à òëàòàéÏÏ àáëàééáð àáñùí àóóéóé æàñààáí Òí à èàðàààñòàí, àëàðàùí èáí Òí àà àáðí ì àëà ðàñàñùí à ì Ïí •çáÏÏ àéðùí àáí àáð æí áí ðëó æùòòùéòà áí èáí í áòàó áí ùéòàéááí . Èççèä••í Ïí æùéùí òùàùí àà, èùðàùç ýòí ì ñóí òí ááí ì òí í áóí àà àáðí ì àëààéé èí ì ì ì í áí òòëí áí èáí í áòàó òàéòàéùí, èùðàùç ýéè Ì ÈÀ- àáí àáðëí èí à•èùòòùðÏÏ æùòòùàù æáí à ì Ïí •çÏ áí þí ì-à, ì ìí áí èí èá ì áí áí àáðí ì àëààéí æàéí ù àáí àòëëàéùé àáëàééáðëí àéùí æÏòà•í áÏáÏ è•ðà•çÏë•ò **(Китаев; Тарасенко; 1998, No:42,46)**. Ì ààéòëí àéùé áóé Òàëòùéàð àçùðëù èùðàùçààðàùí àáí ì òí í áóí àà, àáðí ì àéùé èàéàáòòààé ààéùðëù èùðàùçààðàùí àáí àáðë ñàéòàéááí àùàùí èàáàðëàéó. Èàðàéááí èççèä•••Ïë•ðáÏí æùéùí òùàù, òàðùò èëèì èí àá èùðàùç ýéèí èí ýòí ááí àçèí àáàé ààéùðëù èùðàùç òðòòëàðù ì áí áí áí èáí í ààééáí ùòòù æéí èéí ì-ààðòòàà áí èáí ñòòòí ààéèéàáøàð. Àëàáòàà àçùðëù èùðàùç ýéè àéð •%•-é àáí à ààéùðëù èùðàùç ýòí ì ñóí òí ààçàñùí àà èóðàéááí àáí àéòóòàà áí èáí èó. ÁÏéí •á•áÏ àáðàùé èàééòàð ñùýéòòó ýéà, èùðàùçààðàùí àà òàðùòùé •í ÏáÏÏ æí èóí àà è•í ò•á•í èí øóí à ýòí ì ñòí ð ì áí áí àðàéàòóó ì ðí òàññè áí èóí •òë•í . Ì øí í òí ì áàèçèí àá èùðàùç ýéèí èí àçùðëù ì àçàééàáàé ýòí èëàéùé èóðàì ù èàéùí òàí àáí àùéòàí, àé è•í ò•á•í ýòí ì ñòé ýéàì áí òòàðàáí òòàð. Àéðí è èùðàùç ýòí ì ñóí òí ýòí ì ááí àçàéé ì ðí òàññèí àáàé •ç•éòÏë èí ì ì ì í áí òòàðàéí àéðëí, ì ðòí èùéùí ààðàààù

euðauç óðóéàðú òçùøe•í àlàù, àlàùr eù eùr ä• òàèàø æàðàòìííãí
òèèèø.

АДАБИЯТТАР

- АРИСТОВ Н. А., (1897), Заметки об этническом составе тюркских племен и народностей и сведения об их численности (Отдельный оттиск), Спб.
- АРИСТОВ Н. А., (1895), Опыт выяснения этнического состава киргиз-казаков большой орды и каракиргизов, Спб.
- АРИСТОВ Н. А., (1895), **Опытвыяснения этнического состава киргиз-казаков Большой Орды и Каракиргизов**, Спб.
- АРИСТОВ Н. А., (1897), Заметки об этническом составе тюркских племен и сведения об их численности, Спб.
- АБРАМЗОН С. М., (1977), **Фольклорные мотивы в киргизских преданиях генеалогического цикла. Фольклор и этнография**, Л.
- АБРАМЗОН С. М., (1977), **Фольклорные мотивы в кыргызских преданиях генеалогического цикла, Фольклор и этнография**, Л.
- АБРАМЗОН С. М., (1990), **Киргизы и их этногенетические и историко-культурные связи, Фрунзе.**
- БАРТОЛЬД В. В., (1963), **Сочинение**, Т.1-Т.2.
- БАСКАКОВ Н. А., (1960), **Тюркские языки**, М.
- БАТМАНОВ И. А., (1959), Некоторые лингвистические данные к этногенезу кыргызского народа// **ТКАЭЭ**, Т.3, М.
- БИЧУРИН Н. Я. (Йакинф)., (1851), **Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена**, Спб.
- ГРУММ-ГРЖИМАЙЛО. Г. Е., (1926),**Западная Монголия и Урянский край**, Т.3, Вып.1, Л.
- ДЕБЕЦ Г. Ф., (1957), Некоторые проблемы происхождения киргизов в свете работ киргизской археолого-этнографической экспедиции//**Краткие сообщения института этнографии, АН СССР: XXVI**, М.

- ДУАН ЧЭШИ., Ю-ян цза-цзу.-Изд.Сыбу цункань.-Шанхай, без года.- т.27.-глава (цзюань) 4. – с.31//Супруненко Г.П. Сведения китайских источников о енисейских кыргызах до X в. – ИУА, ТИ.- кол жазма.-10-б.
- ЗУЕВ Ю. А., (1960), Тамги лошадей из вассальных княжеств. Новые материалы по древней и средневековой истории Казахстана, Алма-Ата, Т.8.
- Источниковедение Кыргызстана (с древности до XIX в.) /Отв. Ред. В.М.Плоских, Бишкек, 1996.**
- КАРАЕВА О., (1994), Восточные авторы о кыргызах/сост.введ. и конн, Бишкек.
- КЕНЧИЕВ Ж., 1991, Санжыра, Т.1, Бишкек.
- КИТАЕВ М. И., Тарасенко. О. М, (1998), Генетические маркеры системы НЛА в киргизской популяции // Известия НАН КР (спец.выпуск), № 1, Бишкек.
- Кочкор районунан жыйналган материалдар, 1992-ж.**
- КУДАЙБЕРГЕНОВ С., Киргизский язык и южно-сибирские тюркские языки//Известия АН Кирг. ССР, 1979, № 1.
- Кыргызы: этногенетические и этнокультурные процессы в древности и средневековье в Центральной Азии, Бишкек, 1996.**
- КЫЧАНОВ Е. И., (1963), Сведения в «Юань-Ши» о переселениях киргизов XIII века, II Изв. АН Кирг. ССР, Т.5, Вып.1.
- МИРХОНД., Раузат ас-сафа/перев. с перс. О.Ф. Акимушкина.-ИУА кол жазмалар фонду, 5176
- ПОТАНИН Г. Н., (1881), Очерки Северо-Западной Монголии, Вып.2, Спб.
- ПОТАПОВ Л. П., (1957), Происхождение и формирование хакасской народности, Абакан.
- ПОТАПОВ Л. П., (1966), Этноним Теле и Алтайцы//Тюркологический сборник, к шестидесяти летию А.Н. Кононова, М.
- САМОЙЛОВИЧ В., (1916), Хотонская записка Потанина//Сборник отдельных оттисков по изучению Востока, Петроград,
- СОЛТОНОВ Б., (1993), Кызыл кыргыз тарыхы, Т.2, Бишкек.

СОЛТОНОВ Б., (1993), **Кыргыз тарыхы**, Т.1, Бишкек.

СЫДЫКОВ С., (1993), **Алтай тилиндеги номадалык лексика // Кыргыз тилинин тарыхый лексикасынын очерктери**, Бишкек.

ХУДЯКОВ Ю. С., (1988), **Кыргызы и Тибет // Эпоха камня и палеометала азиатской части СССР**, Новосибирск.

ЧОРОТЕГИН Т. К., (1997), **Öi Üääêî â. Т. Н, Кыргыздардын жана Кыргызстандын тарыхы**, Бишкек.

«Шаджарат ал-атрак». ИУА КР. кол жазмалар фонду. -№5176.

ШОТТ В. О., **Настоящих киргизах / Пер. Исполнен гудевым В. И. ИУА кол жазмалар фонду, №3034.-16, 44-45-б.**

ЮДАХИН К. К., (1985), (Сост.), **Киргизско-русский словарь**, Т.1, Фрунзе.

ЮНУСАЛИЕВ Б. М., (1956), **К вопросу о формировании общенародного киргизского языка Тр. И ЯЛ АН Кирг. ССР, Вып. 6.**

ЯХОНТОВ С. Е., (1970), **Древнейшие упоминания названия «киргиз», Советская этнография, № 2.**